

KUZHEY KIBRIS TÜRÖ KUMHURİYETİ

BANKALAR YASASI

(39/2001 Sayılı Yasa)

Madde 33 Altında Tebliğ

BANKALARIN SERMAYE YETERLİLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİNE VE

DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA TEBLİĞ BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL HÜKÜMLER

Amaç:

Madde 1 – Tebliğın amacı, 39/2001 sayılı Bankalar Yasası'nın 33 üncü maddesi uyarınca, bankaların sermaye yeterliliğinin ölçülmesinde, buna bağılı olarak sermaye artırımlarında ve özkaynaklarının mevcut ve potansiyel riskler (Kredi Riski, Piyasa Riski ve Operasyonel Risk) nedeniyle oluşacak zarara karşı korunmasında uyulacak sermaye yeterliliği standart oranının tanımlanması, uygulama ve raporlama esaslarının belirlenmesidir.

Tanımlar:

Madde 2 – Bu Tebliğde geçen tanım ve kavramlar aşağıda açıklanmaktadır.

A) Sermaye:

“Sermaye”, ana sermaye ve katkı sermayeden meydana gelir.

a) Ana Sermaye:

Ana sermayeyi, ödenmiş sermaye, kanuni yedek akçeler (muhtemel zararlar karşılığı), ihtiyari ve fevkalade yedek akçeler ve bankaların hesap özetlerinde yer alan vergi provizyonundan sonraki dönem kârı ve geçmiş yıllar kârı oluşturur. Ana sermayenin hesaplanmasında, bankaların hesap özetlerinde yer alan dönem zararı ile geçmiş yıllar zararı toplamı indirim kalemi olarak dikkate alınır.

b) Katkı Sermaye:

i- Katkı sermaye, genel karşılıklar, banka sabit kıymet yeniden değerlendirme fonu, iştirakler ve bağılı ortaklıklar ile sermayelerine katılan diğere ortaklıklar sabit kıymet yeniden değerlendirme karşılığı, alınan sermaye benzeri krediler, muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıklar ve menkul değerler değer artış fonundan oluşur.

ii- Bu Tebliğın uygulamasında bankalar, 66/99 sayılı ‘İşletmelerin Sermaye ve Ekonomik Varlıklarının Yeniden Değerlendirilmesi Yasası’ çerçevesinde yapılan değerlemeleri sonucu oluşan sermaye maliyeti tutarına, ödenmiş sermayeye ilave edinceye kadar katkı sermaye içerisinde yer verebilirler.

iii- Katkı sermayenin ana sermayenin yüzde yüzünden (%100) fazla olan kısmı, sermayenin hesabında dikkate alınmaz. Katkı sermayenin unsurlarından olan genel karşılıklar ile muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıkların kredi riskine esas tutar toplamının onbinde yüzyirmibeşini (%1.25) aşan kısmı katkı sermaye hesabına dâhil edilmez.

iv- Bankalarca sağlanan ve kalan vadesi 5 yıl ve daha uzun olan sermaye benzeri krediler katkı sermaye içinde mütalaa edilir. Sermaye benzeri kredilerin ana sermayenin %50'sinden fazla olması halinde, bu oranı aşan kısım hesaplamaya dâhil edilmez.

c) Sermaye Benzeri Krediler:

Aşağıdaki (i) alt bendinde sıralanan koşulları taşımak kaydıyla katkı sermaye hesabına dâhil edilen kredilerdir. Aynı koşulları sağlayan her türlü borçlanma aracı, adına bakılmaksızın sermaye benzeri kredi olarak kabul edilebilir.

i) Bir kredinin “sermaye benzeri kredi” ve/veya bu nitelikte bir kredi olarak kabul edilebilmesi için aşağıdaki koşulların her birinin sağlanması gereklidir:

1) Başlangıç vadesi en az beş yıl olmalı ve bankanın tasfiyesi halinde, hisse senetlerinden bir önce, diğer tüm borçlardan sonra ödenmesi kredi sağlayıcı tarafından kabul edilmelidir.

2) Banka tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak finanse edilmemelidir.

3) Merkez Bankasının, bankayı Yasanın 37’nci maddesine konu etmesine sebep olabilecek aykırılıkların oluşması halinde, Merkez Bankası kararı ile kayıttan silinebilmeli veya hisse senedine dönüştürülebilmelidir.

4) Tek seferde kullanılmalıdır.

5) Herhangi bir şekil ve surette doğrudan ya da dolaylı olarak teminata bağlanmış olmamalıdır.

6) Hiçbir türev işlem ve sözleşme ile ilişkilendirilmemelidir.

7) Başka kişilere temlik edilemeyeceği yazılı olarak belirlenmelidir.

8) Faiz ve diğer masraflar hariç, anapara geri ödemesinin beş yıldan önce yapılamayacağı açıkça hükme bağlanmış olmalıdır.

ii) Sermaye benzeri kredilerin katkı sermaye hesabına dâhil edilebilmesi için yukarıdaki (i) alt-bendinde sayılan koşulları ihtiva eden kredi sözleşmesinin aslı veya onaylı süreti, sözleşme henüz imzalanmamışsa aslı izin verilmesinin ardından bilahare ibraz edilmek üzere, sözleşme taslağı ile birlikte Merkez Bankasına izin başvurusunda bulunulur. Gerekli koşulları taşıyan sermaye benzeri krediler, Merkez Bankasının, kredinin kaynağının izin başvurusunda belirtilen kaynak olduğunu tespit etmesini müteakiben gerekli izni vermesiyle, banka kayıtlarına intikal tarihi itibarıyla katkı sermaye hesaplamalarına dâhil edilir. Bu kredilere uygulanacak faiz oranlarının sözleşmede açık bir şekilde belirlenmemesi ve benzer kredilere göre aşırı ölçüde yüksek olması halinde, kredinin katkı sermaye hesabına dâhil edilmesine izin verilmeyebilir.

iii. İzin sözleşme taslağına binaen verilmiş olması durumunda, bilahare ibraz edilen asıl sözleşme ile iznin verildiği sözleşme taslağı hükümleri arasında farklılık bulunması halinde, katkı sermaye hesabına dâhil edilebilmesi için yeniden izin alınması gereklidir.

iv. Sermaye benzeri kredi kullandıran kişi yada kişilere banka tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak nakdi kredi kullanılması halinde, kullanılan kredi tutarı katkı sermayenin hesaplanmasında sermaye benzeri kredi toplamından indirilir.

v. Sermaye benzeri kredilerin vadesinden önce geri ödenmesine, bankanın kredi sınırlarına ve standart oranlara uyumu gözetilerek Merkez Bankasınca izin verilebilir.

vi. Katkı sermaye hesaplamalarına dâhil edilmesine Merkez Bankasınca izin verilen sermaye benzeri kredilerden kalan vadesi beş yıldan az olanlar, her bir yıl için yüzde yirmi (% 20) oranında azaltılarak katkı sermaye hesaplamalarına intikal ettirilir. Vadesine bir yıldan az süre kalan sermaye benzeri krediler katkı sermaye hesaplamasında dikkate alınmaz.

vii. Bu bendin (i)3 alt bendine göre, Merkez Bankası tarafından hisse senedine dönüştürülmesine karar verilen sermaye benzeri kredinin sermayenin %10'u veya üzeri olması durumunda, pay edinen kişilerin temettü hariç ortaklık haklarını kullanabilmeleri için kurucularda aranan nitelikleri taşımaları ve Merkez Bankasından onay almaları şarttır. Onay alamayanların temettü hariç diğer ortaklık hakları Yasanın 6'ncı maddesinin (3)'üncü fıkrasına göre Merkez Bankasınca kullanılır.

viii. Merkez Bankasınca izin verilmesi halinde, bankanın sermaye artırımlarında kullanılması hissedarlarca kesin ve yazılı olarak taahhüt edilen karşılığında hiç bir şekil ve surette faiz tahakkuku ve ödemesi yapılmayan ve tasfiye halinde, hisse senetlerinden bir önce, diğer tüm borçlardan sonra ödenmesi kabul edilen, herhangi bir şekil ve surette doğrudan ya da dolaylı olarak teminata bağlanmamış, hiçbir türev işlem veya sözleşmeyle ilişkilendirilmemiş, bankaya rehnedilmiş mevduat veya diğer kaynaklar da vade şartı aranmaksızın, niteliklerine göre sermaye benzeri kredi olarak kabul edilebilirler.

ix. Merkez Bankası sermaye benzeri kredilerle ilgili ilave şartlar getirebilir.

B) Özkaynak:

Özkaynak: Sermayeden bu Tebliğin 3'üncü maddesinde belirtilen değerlerin indirilmesi suretiyle hesaplanır. Bankaların mali tablolarının bağımsız denetimden geçirilmesi ve Genel Kurullarınca onaylanmasından sonra dönem kârı, ihtiyari yedek akçeler ve geçmiş yıllar kârından ödenmiş sermayeye aktarılan tutarlar hariç olmak üzere Merkez Bankasınca onaylanmamış sermaye artırımları özkaynak hesabında dikkate alınmaz.

C) Kredi Riski:

Bilanço içi varlıklar ile gayrinakdi krediler, taahhütler ve türev finansal araçlardan kaynaklanan kredi riski nedeniyle maruz kalılabilecek zarar olasılığıdır. Bu zararlara karşı, sermaye yeterliliği standart oranının hesabında kredi riskine esas tutar hesaplanır.

D) Piyasa Riski

a) Piyasa Riski; Bankaların genel piyasa riski, kur riski, spesifik risk ve Merkez Bankası tarafından belirlenecek ilgili riskler nedeniyle maruz kalabilecekleri zarar olasılığıdır. Bu zararlara karşı sermaye yeterliliği standart oranının hesabında piyasa riskine esas tutar hesaplanır.

b) Genel Piyasa Riski; Bankaların portföylerinde yer alan finansal araçlara ilişkin faiz oranı ve hisse senedi pozisyon riski nedeniyle maruz kalabileceği zarar olasılığıdır.

c) Kur Riski; Bankaların, tüm döviz varlık ve yükümlülükleri nedeniyle döviz kurlarında meydana gelebilecek değişiklikler sonucu maruz kalabilecekleri zarar olasılığıdır.

d) Spesifik Risk; Getirisi faiz oranı ile ilişkilendirilmiş finansal araçlardan ve hisse senetlerinden oluşan pozisyonlarda, geniş piyasa hareketleri dışında, bu pozisyonları oluşturan finansal araçları ihraç veya garanti eden ve ödeme yükümlülüğünü üstlenen kuruluşların yönetimlerinden ve mali bünyelerinden kaynaklanabilecek sorunlar nedeniyle meydana gelebilecek zarar riskini anlatır.

E) Operasyonel Risk:

Banka içi kontrollerdeki aksamalar sonucu hata ve usulsüzlüklerin gözden kaçmasından, banka yönetimi ve personeli tarafından zaman ve koşullara uygun hareket edilememesinden, banka yönetimindeki hatalardan, bilgi teknolojisi sistemlerindeki hata ve aksamalar ile doğal afetler veya terör ve savaş hali durumlarından kaynaklanabilecek zarar olasılığıdır. Bu zararlara karşı sermaye yeterliliği standart oranının hesabında operasyonel riske esas tutar hesaplanır.

F) Standart Metod:

Piyasa riskine ve operasyonel riske esas sermaye yükümlülüğünün hesabında bankaların uygulayacağı ve bu Tebliğ'in III. ve IV. bölümünde uygulama esas ve usulleri belirtilen "Standart Metod ile Piyasa Riski ve Operasyonel Risk Ölçüm Yöntemi"ni anlatır.

G) Sermaye Yeterliliği Standart Oranı:

Özkaynak/Risk ağırlıklı varlıklar gayrinakdi krediler ve yükümlülükler (kredi riskine esas tutar + piyasa riskine esas tutar + operasyonel riske esas tutar), standart oranını,

H) Yasa

39/2001 Sayılı Bankalar Yasasını anlatır.

Sermayeden İndirilen Değerler:

Madde 3(1)- Özkaynak hesaplamasında sermayeden indirilen değerleri aşağıdaki kalemler oluşturur;

a) Mali iştirakler, bağlı ortaklıklar ile sermayesine katılan diğer mali ortaklıklar (Bankalar, Sigorta Şirketleri, Finansal Kiralama Kurumları, Risk Sermayesi Kuruluşları, Yatırım Danışmanlığı Kuruluşları, Kredi Kartı Çıkaran Kuruluşlar, Yatırım Ortaklıkları, Genel Finans Ortaklıkları, Yetkili Müesseseler gibi diğer kuruluşlara olan sermaye katılımları),

b) Özel maliyet bedelleri,

c) İlk tesis giderleri ve aktifleştirilmiş giderler,

d) Peşin ödenmiş giderler,

e) İştiraklerin, bağlı ortaklıkların, sermayesine katılan diğer ortaklıkların ve sabit kıymetlerin rayiç değeri bilânçoda kayıtlı değerinin altında ise aradaki fark,

f) Yurt dışında kurulu olanlar da dâhil olmak üzere bankalara ve diğer finansal kuruluşlara verilen sermaye benzeri krediler,

g) Şerefiye,

h) (a) Türkiye'de kurulu herhangi bir banka nezdinde bulundurulmuş tamamı üç aya kadar vadeli işlemleri için, özkaynağın %25'i veya mevduatın %4'ünden hangisi daha fazla ise fevkindeki limit aşımaları,

(b) Bu bendin (a) alt bendi hariç olmak üzere Yasanın 23'üncü maddesinin (2)'nci fıkrasının A bendi kapsamındaki kredilerin özkaynağın %25'ini aşan kısımları ile Yasanın 23'üncü maddesinin (2)'nci fıkrasının C bendi ve 24'üncü maddesinin (1)'inci fıkrası kapsamındaki kredilerin limit aşımaları,"

ı) Yasanın 28'inci madde sınırlarının ihlali halinde ihlal edilen tutar kadarı,

i) Peşin ödenmiş vergi tutarı,

j) Dağıtımın fiilen yapılmasına gerek kalmaksızın, Genel Kurulda karar alınan kâr dağıtım tutarı,

(2) Ana sermaye bu maddenin (b), (d), (g), (i) ve (j) bentlerinde belirtilen kalemler indirilmek suretiyle, hesaplanır.

(3) KKTC'de faaliyette bulunan bankaların yurt dışında kurulu merkezlerine ve/veya diğer şubelerine yaptıkları tevdiat Yasanın 23'üncü maddesinin (1)'inci fıkrası kapsamında kredi olarak sayılır. Bu kapsamda Yasa'nın 24'üncü maddesinin (1)'inci fıkrasında yer alan bankanın dâhil olduğu risk grubu hesaplamasına dâhil edilir. Ancak, yapılan tevdiatın vadesinden kısa olmamak kaydıyla, merkez ve yurt dışında kurulu diğer şubelerden sağlanan fonlar, Yasanın 23'üncü maddesinin (4)'üncü fıkrası kapsamında nakit karşılık olarak değerlendirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

KREDİ RİSKİ HESAPLAMA ESASLARI

Kredi Riskine Esas Tutarın Hesaplanması:

Madde 4- (1) Kredi riskine esas tutar, bilanço içi varlıklar ile gayrinakdi krediler, taahhütler ve türev finansal araçlara ilişkin kredi riskine esas tutarların toplamından oluşur.

(2) Bilanço içi varlıklar ile gayrinakdi krediler, taahhütler ve türev finansal araçların kredi riskine esas tutarları, kredi eşdeğerlerine göre **(EK.1)**'de yer alan Cetvelde belirtilen risk ağırlıklarına göre tasnif edilerek gruplandırılır. Kredi eşdeğerleri:

a) Bilanço içi varlıklar bakımından bilançoda kayıtlı değerlerini anlatır.

b) Gayrinakdi krediler ve taahhütlerle ilgili işlemler bakımından, varsa bu işlemler için Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Tebliğe istinaden ayrılan özel karşılıklar düşüldükten sonraki net tutarlarının Kredilerle İlgili Esas ve Usuller Tebliğinde belirtilen krediye dönüştürme oranları ile çarpıldıktan sonra bulunacak tutarlarını ifade eder.

Bu tebliğ amaçlarına yönelik olarak, çekler için ödeme taahhütlerinin hesabında, KKTC'de kurulu bankalar tarafından ihraç edilen çekler, %25 (yüzde yirmibeş) krediye dönüşüm oranına tabi tutularak, **Ek 1**'deki ilgili risk ağırlığı satırına yerleştirilmek suretiyle risk ağırlığına tabi tutulur.

c) Döviz, faiz oranına, altına dayalı türev finansal araçlar bakımından, bunların nominal değerlerinin, Kredilerle İlgili Esas ve Usuller Tebliğinde belirtilen krediye dönüştürme oranları ile çarpılmasından elde edilecek tutarları ifade eder.

d) Hisse senedine ve emtiaya dayalı türev finansal araçlar bakımından bunların nominal değerlerinin, bu Tebliğin ekinde yer alan **Tablo 1**'deki krediye dönüştürme oranları ile çarpılmasından elde edilecek tutara pozitif yenileme maliyetlerinin ilave edilmesi suretiyle bulunacak tutarları ifade eder.

(3) Aşağıda belirtilenler için kredi riskine esas tutar hesaplanmaz;

a) Sermayeden indirilen değerlere ilişkin indirim konusu tutarlar,

b) Tükenme ve değer kaybıyla karşı karşıya olan varlıkların kredi eşdeğerleri ilgili amortismanlar ve karşılıklar, risk ağırlıklı varlıklar, gayrinakdi krediler ve yükümlülükler hesaplaması kapsamında ayrıca risk ağırlığına tabi tutulmaz.

(4) Bilanço içi varlık, gayrinakdi kredi, taahhüt ve türev finansal araçların teminatlandırılmış olmaları durumunda, bunların sadece teminatlandırılmış kısımları teminatına göre risk ağırlığına tabi tutulabilir.

(5) Bankalarla ilgili mevzuatta yapılan değişiklikler sonucu yeni tanımlanan kalemler ve yeni finansal enstrümanlar olarak geliştirilen ve tanımlanan işlemler ile ilgili olarak bu Tebliğ eki **(EK1)** cetvelde henüz risk ağırlığı verilmemiş bulunan hesaplar KKTC Merkez Bankası'nca aksi belirtilinceye kadar %100 risk ağırlığına tabi tutulacaktır.

(6) Bankanın risk grubuna kullandırılan krediler ile banka risk grubuna ait varlıkların nakit bloke dahil teminat olarak gösterildiği tüm krediler %100 risk ağırlığına tabi tutulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PİYASA RİSKİNİN HESAPLANMA ESASLARI

Standart Metod İle Piyasa Riskine Esas Tutarın Hesaplanması:

Madde 5- Tüm bankalar, bu bölümde belirtilen standart metod esas ve usullerine göre, maruz kaldıkları piyasa riskini hesaplamak ve Merkez Bankası'na raporlamakla yükümlüdürler.

Getirisi Faiz Oranı İle İlişkilendirilmiş Finansal Araçlara İlişkin Genel Piyasa Riski İçin Sermaye Yükümlülüğünün Standart Metod İle Hesaplanması:

Madde 6- (1) Bankanın menkul kıymetleri arasında yer alan ve getirisi faiz oranı ile ilişkilendirilmiş, borçlanmayı temsil eden her türlü menkul kıymetler ile bu menkul kıymetlere dayalı olarak yapılan repo işlemlerine ve forward, future ve swap gibi türev araçlara ilişkin faiz oranındaki değişikliklerden kaynaklanabilecek piyasa riski, yukarıda belirtilen finansal araçlara ilişkin uzun ve kısa pozisyonların “Vade Merdiveni Tablosu” üzerinde tasnif edilerek yerleştirilmesi suretiyle hesaplanır (EK2).

(2) “Vade Merdiveni Tablosu”, Yeni Türk Lirası (YTL), İngiliz Sterlini (GBP), Amerikan Doları (USD), Euro (EUR) ve diğer dövizler olarak ve her bir para cinsinin YTL karşılıkları hesaplanmak suretiyle her bir para cinsi bazında, ayrı ayrı düzenlenir. Tabloların hazırlanmasında, yukarıda belirtilen para cinsleri dışında kalan paralarla yapılan, 1’inci fıkrada belirtilen işlemler belirtilen para cinslerindeki işlemlerin toplamının %20’sinden fazla ise bunlar da ayrı tablolarda belirtilir.

(3) Sabit faizli menkul kıymetler, vadeye kalan sürelerine göre, değişken faizli menkul kıymetler ise yeniden fiyatlandırma tarihine kalan sürelerine göre “Vade Merdiveni Tablosu”ndaki vade diliminden uygun olanına yerleştirilir.

(4) Bir faiz swapı işleminde ise, değişken oranda faiz tahsil edilmesi ve sabit faiz ödenmesi durumunda, “Vade Merdiveni Tablosu”na yeniden fiyatlandırma tarihine kadar olan vadede değişken faiz oranı üzerinden uzun pozisyon, swap sözleşmesinin kalan vadesinde ise sabit faiz oranı üzerinden kısa pozisyon yazılır.

(5) Her bir vade dilimindeki uzun ve kısa pozisyonlar aşağıda belirtilen tabloda yer alan ilgili vade dilimindeki risk ağırlığı ile ağırlıklandırılır. Aynı vade dilimindeki ağırlıklandırılmış toplam kısa ve toplam uzun pozisyonlardan mutlak değer olarak küçük olanı üzerinden %10 dikey sermaye gereksinimi hesaplanır. Her bir vade dilimi için tek bir net pozisyon bulunması amacıyla bütün vade dilimlerindeki kısa ve uzun pozisyonlar netleştirilir.

Vadeye Kalan Süre	Risk Ağırlığı (%)
I.ZAMAN ARALIĞI	
1 aydan daha az	0,00
1 aydan 3 ay arası (3 ay dahil)	0,20
3 ile 6 ay arası (6 ay dahil)	0,40
6 ay ile 12 ay arası (12 ay dahil)	0,70
II. ZAMAN ARALIĞI	
1 ile 2 yıl arası (2 yıl dahil)	1,25
2 ile 3 yıl arası (3 yıl dahil)	1,75
3 ile 4 yıl arası (4 yıl dahil)	2,25
III. ZAMAN ARALIĞI	
4 ile 5 yıl arası (5 yıl dahil)	2,75
5 ile 7 yıl arası (7 yıl dahil)	3,25
7 ile 10 yıl arası (10 yıl dahil)	3,75
10 ile 15 yıl arası (15 yıl dahil)	4,50
15 ile 20 yıl arası (20 yıl dahil)	5,25
20 yıl ve daha fazla	6,00

(6) Elde edilen vade dilimlerinin net kısa ve uzun pozisyonları, her üç zaman aralığı için ayrı ayrı toplanır ve aynı zaman aralığı içinde ters yönlü pozisyonlar olması durumunda, bunların mutlak değer olarak küçük olanının mutlak değeri üzerinden I. zaman aralığı için %40, II. ve III. zaman aralığı için %30 oranında Yatay Sermaye Gereksinimi-I (YSG-I) hesaplanır.

(7) Üç zaman aralığı içindeki kısa ve uzun pozisyonlar netleştirilerek her bir zaman aralığı için net pozisyonlar elde edilir.

(8) Birbirine komşu zaman aralıklarında ters yönde pozisyonlar söz konusu ise bunlardan mutlak değer olarak küçük olanının mutlak değeri üzerinden %40 Yatay Sermaye Gereksinimi-II (YSG-II) hesaplanır.

(9) Birbirine komşu zaman aralıklarında ters yönlü pozisyonların bulunması nedeniyle denkleşen ve YSG-II hesaplanan zaman aralığı pozisyonları netleştirilir. Eğer I ve II. Zaman Aralıkları netleştirilmişse bulunan yeni pozisyon değeri Zaman Aralığı I'ın pozisyonu; II ve III. Zaman Aralıkları netleştirilmişse bulunan yeni pozisyon Zaman Aralığı III'ün pozisyonu olarak kabul edilir. Zaman Aralığı I ve III'e ait pozisyonların her ikisi de aynı yönde pozisyonlar ise toplamalarının mutlak değeri üzerinden %100, biri kısa diğeri uzun pozisyon ise mutlak değeri küçük olanın mutlak değeri üzerinden %100, her iki pozisyonun netleştirilmesinden elde edilen pozisyonun mutlak değeri üzerinden de %100 oranında Yatay Sermaye Gereksinimi -III (YSG-III) hesaplanır.

(10) Vade merdiveni tablosundaki tüm vade dilimlerinde veya zaman aralıklarında aynı yönde pozisyon bulunması durumunda bunların toplamının mutlak değeri üzerinden Yatay Sermaye Gereksinimi-III (YSG-III) hesaplanır.

(11) Dikey ve yatay sermaye gereksinimleri toplamı, getirisi faiz oranı ile ilişkilendirilmiş finansal araçlara ilişkin genel piyasa riski için gerekli olan sermaye gereksinimi tutarını gösterir.

Hisse Senetleri İçin Genel Piyasa Riski Hesaplaması:

Madde 7- (1) Bankalar Menkul kıymetleri arasında yer alan hisse senetleri ve hisse senetlerindeki fiyat değişikliklerinden etkilenen finansal araçlar üzerinden genel piyasa riski için sermaye yükümlülüğü hesaplarlar.

a) Münferit hisse senetleri ile ilişkilendirilmiş future ve vadeli işlemlerin cari piyasa fiyatlarını,

b) Bir hisse senedi endeksi ile ilişkilendirilmiş future işlemlerde, işlemin dayanağını oluşturan hisse senedi portföyünün cari piyasa fiyatını, esas alarak hesaplamak zorundadırlar.

(2) Hisse senedi swap işlemlerinde, işlemin her bir ayağını oluşturan pozisyonlar ayrı ayrı değerlendirilir. Eğer swap işleminin ayaklarından bir tanesi sabit veya değişken faiz oranı ile ilişkilendirilmişse buna ilişkin pozisyon 6. maddedeki hükümlerde belirtilen usule uygun olarak faiz oranı riski için sermaye yükümlülüğünün hesabında dikkate alınır.

(3) Hisse senetleri pozisyonlarının taşıdığı genel piyasa riski için ayrılması gereken sermaye yükümlülüğü, hisse senetlerine ilişkin toplam uzun pozisyonlar ile toplam kısa pozisyonlar arasındaki farkın % 8'idir.

(4) Aynı şirket tarafından ihraç edilmiş hisse senetlerine ilişkin uzun ve kısa pozisyonlar netleştirildikten sonra hesaplamaya dahil edilir.

Getirisi Faiz Oranı İle İlişkilendirilmiş Finansal Araçlara İlişkin Spesifik Riskin Hesaplanması:

Madde 8- (1) Net pozisyon tutarları üzerinden, getirisi faiz oranı ile ilişkilendirilmiş alım-satıma konu menkul kıymetlerin türü ve kalan vadeleri dikkate alınarak aşağıdaki tabloda yer alan oranlarda, spesifik risk için sermaye gereksinimi hesaplanır.

Menkul Kıymet Türü	Oran (%)
Kamu Menkul Kıymetleri	% 0.00
Nitelikli Menkul Kıymetler:	
Vadeye Kalan Süresi 6 ay ve daha az olanlar	% 0.25
Vadeye Kalan Süresi 6 –24 ay olanlar	% 1.00
Vadeye Kalan Süresi 24 aydan uzun olanlar	% 1.60
Diğer Menkul Kıymetler	% 8.00

(2) Nitelikli menkul kıymetler, en az iki kredi derecelendirme kuruluşundan yatırım yapılabilir notu

almış menkul kıymetlerden oluşur. Sadece bir kredi derecelendirme kuruluşundan yatırım yapılabilir notu almış veya hiç derecelendirilmemiş menkul kıymetler de, söz konusu menkul kıymetleri ihraç edenin tanınmış bir teşkilatlanmış borsaya kote edilmiş menkul kıymetlerinin bulunması durumunda nitelikli menkul kıymet olarak kabul edilir.

(3) Faiz ve döviz kuru swap işlemleri, forward faiz ve döviz işlemleri ve faiz oranı future işlemleri için spesifik risk hesaplanmaz. Future sözleşmelerinde işlemin dayandığı finansal araç getirisi faiz oranı ile ilişkilendirilmiş bir menkul kıymet ise bu menkul kıymet için spesifik risk bu maddede belirtilen esaslara göre hesaplanır.

Hisse Senetleri İçin Spesifik Risk Hesaplaması:

Madde 9- (1) Münferit hisse senetleri ile ilişkilendirilmiş future ve vadeli işlemlerin cari piyasa fiyatlarını,

(2) Bir hisse senedi endeksi ile ilişkilendirilmiş future işlemlerde, işlemin dayanağını oluşturan hisse senedi portföyünün cari piyasa fiyatını, esas alarak hesaplamak zorundadırlar.

(3) Aynı şirket tarafından ihraç edilmiş hisse senetlerine ilişkin uzun ve kısa pozisyonlar netleştirildikten sonra hesaplamaya dahil edilir.

(4) Hisse senetleri pozisyonlarının taşıdığı spesifik risk için ayrılması gereken sermaye yükümlülüğü, hisse senetlerine ilişkin kısa ve uzun pozisyonların mutlak değerleri toplamının %8'idir. Söz konusu oran, likit ve iyi çeşitlendirilmiş portföyler için %4 olarak uygulanır. Aşağıdaki tabloda yer alan endekslere dayalı sözleşmeler için spesifik risk oranı yüzde 4, olarak alınır.

ENDEKS	ÜLKE
İMKB-100	Türkiye
S & P 500	A.B.D
NIKKEI 225	Japonya
DAX	Almanya
FTSE 100 ve FTSE -Mid 250	İngiltere
CAC 40	Fransa
TSE 35	Kanada
SMI	İsviçre
OMX	İsveç
IBEX 35	İspanya
EOE 25	Hollanda
BEL 20	Belçika
ATX	Avusturya

Kur Riskine Esas Sermaye Yükümlülüğünün Standart Metod İle Hesaplanması:

Madde 10- (1) Bankalar, tüm döviz varlıkları ve yükümlülükleri, vadeli döviz işlemleri, swaplar gibi kur riski içeren türev sözleşmeleri üzerinden kur riskine esas sermaye yükümlülüklerini hesaplamak zorundadırlar. Özkaynak hesaplamasında sermayeden indirilen yabancı para varlıklar için kur riskine esas sermaye yükümlülüğü hesaplanmaz.

(2) Sermaye yükümlülüğü hesaplanması amacıyla her bir döviz cinsinin Yeni Türk Lirası karşılıkları itibarıyla aktif ve pasif hesaplarda bulunan tüm döviz varlık ve yükümlülüklerine ilişkin net pozisyon, döviz cinsinden cayılamaz nitelikli gayri nakdi kredilere ilişkin net pozisyon ve vadeli döviz işlemlerine ilişkin net pozisyon bulunur. Her bir döviz cinsi için hesaplanan net kısa pozisyonlar ve net uzun pozisyonlar ayrı ayrı toplanır ve bunlardan mutlak değer olarak büyük olanı ile mutlak değer olarak net altın pozisyonu toplamı üzerinden %8 oranında sermaye yükümlülüğü hesaplanır.

(3) Döviz cinsinden cayılamaz nitelikli gayri nakdi kredilere ilişkin net pozisyonun sermaye yükümlülüğü hesaplamasına dahil edilmesinde, henüz nakde dönüşmemiş yükümlülüğe ilişkin

alacak hakkının, gayri nakdi krediyle aynı para cinsinden olması durumunda alacak tutarı, uzun pozisyon olarak dikkate alınır. Bununla beraber alacak hakkının farklı döviz cinsinden olması halinde alacak tutarı kendi döviz cinsinden uzun pozisyon olarak döviz varlıkları arasında gösterilir. Gayri nakdi kredilere ilişkin alacağın uzun pozisyon olarak dikkate alınmasında, alacak hakkının belgelenmesi ya da teminat altına alınmış olması esastır.

(4) Gayri nakdi kredi borçlusunun kredi değerliliği ve ödeme yeteneği karşılıklara ilişkin tebliğde yer alan esas ve usuller çerçevesinde belirlenir. Bu şekilde yapılan değerlendirme sonucunda net pozisyon hesaplamasında kullanılacak uzun pozisyon, gayri nakdi kredi müşterisinden doğacak alacak tutarından, varsa pasif hesaplar içerisinde kendisi için ayrılan özel karşılık tutarının çıkarılması ile bulunur.

(5) Her bir döviz cinsi itibarıyla;

a) Netleştirilmemiş uzun pozisyonları toplam tutarı ile netleştirilmemiş kısa pozisyonları toplam tutarından mutlak değer olarak büyük olanı özkaynağının %100'ünü ve

b) Netleştirilmemiş uzun pozisyonları toplam tutarı ile netleştirilmemiş kısa pozisyonları toplam tutarı arasındaki farkın öz kaynaklarına oranı %2'yi

geçmeyen bankalar, aynı dönem için kur riskine esas sermaye yükümlülüğünü hesaplamayabilirler.

Piyasa Riskine Esas Tutarın Hesaplanması:

Madde 11- (1) Piyasa riskine esas tutar, standart metoda göre hesaplanan genel piyasa riski, spesifik risk ve kur riskinden kaynaklanan sermaye yükümlülükleri toplamının 12.5 (onikibuçuk) ile çarpılması suretiyle bulunur. Bulunan rakam bu amaç için risk ağırlıklı varlıklar arasında açılan satıra yerleştirilir.

(2) Bankaların kendi yapıları çerçevesinde belirledikleri diğer muhtelif riskler için ayırmayı uygun buldukları sermaye yükümlülükleri toplamı (1)'inci fıkrada belirtilen usule uygun olarak belirlenen satıra yerleştirilir. Bu durumda, Merkez Bankası uygulanan model ve hesaplama yöntemi hususlarında ayrıntılı olarak bilgilendirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

OPERASYONEL RİSKİN HESAPLAMA ESASLARI

Operasyonel Riske Esas Tutar:

Madde 12- Operasyonel riske esas tutar, temel gösterge yöntemi, standart yöntem veya alternatif yöntem ile hesaplanır. Söz konusu hesaplamada standart yöntem veya alternatif yöntemin kullanılabilmesi için Merkez Bankasından izin alınması zorunludur.

Temel Gösterge Yöntemi:

Madde 13 – (1) Bankanın son üç yıl itibarıyla gerçekleşen brüt gelir tutarlarının yüzde onbeşinin (%15) ortalamasının 12,5 (onikibuçuk) ile çarpılması suretiyle bulunacak değer operasyonel riske esas tutar olarak dikkate alınır.

(2) Yıllık brüt gelir tutarı, yıl sonu itibarıyla gerçekleşen vergi öncesi kâr tutarına karşılıklar, bankanın destek hizmeti aldığı kişi ya da kuruluşlara yapılan ödemeler de dahil olmak üzere faaliyet giderlerinin ilavesi ile bulunur. Menkul kıymetlerin (alım satım amaçlı ve vadeye kadar elde tutulacak) satışından kaynaklanan kâr/zarar ile olağanüstü gelirler ve sigortadan tazmin edilen tutarlar düşülür.

(3) Bu maddenin (2) numaralı fıkrası çerçevesinde hesaplanacak yıllık brüt gelir tutarının negatif ya da sıfır olduğu yıla ilişkin brüt gelir tutarı hesaplamaya dahil edilmeksizin, pozitif olduğu yılların ortalaması hesaplanır. Son üç yıl boyunca yıllık brüt gelir tutarının negatif ya da sıfır olması halinde operasyonel riske esas tutar hesaplanmaz.

Standart Yöntem Ve Uygulama Kriterleri:

Madde 14-(1) Standart yöntemde operasyonel riske esas tutar, bankanın aşağıdaki tabloda belirtilen

faaliyet kolları itibariyle elde ettiği son üç yıla ait brüt gelirlerinin, bu faaliyet kollarına karşılık gelen oranlar ile çarpılması suretiyle bulunacak tutarlarının ortalamasının 12,5 (onikibuçuk) ile çarpılması suretiyle hesaplanır.

Seviye 1	Seviye 2	Aktivite Grupları	% Oran
Kurumsal Finansman	Kurumsal Finansman	Birleşme ve devralmalara, özelleştirmelere, sekürityasyon finansmanına (varlıkların menkul kıymetleştirilmesi), araştırma, devlete, kamu kurumlarına, belediyelere doğrudan ya da borçlanma senetleri mukabili verilen krediler, sendikasyon kredileri, ortaklık payı edinimi, Danışmanlık hizmetleri.	18
	Ticari Bankacılık		
	Belediye/Kamu Finansmanı		
	Danışmanlık Hizmetleri		
Alım - Satım	Satışlar	Para ve sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı, repo, ters repo işlemleri, efektif döviz ve kıymetli maden işlemleri gibi hazine işlemleri ile emtiaya dayalı sözleşmelerin alım satımı.	18
	Piyasa İşlemleri		
	Emtiaya dayalı Pozisyonlar		
	Hazine İşlemleri		
Perakende Bankacılık	Perakende Bankacılık	Tüketici kredi ve mevduatları, bankacılık hizmetleri, bireysel krediler ve mevduatlar, bankacılık hizmetleri, yatırım danışmanlıkları, Ticari/Bireysel/Kurumsal kartlar, perakende servisler.	12
	Bireysel Bankacılık		
	Kart Servisleri		
Ticari Bankacılık	Ticari Bankacılık	Proje finansmanı, gayrimenkul, ihracat finansmanı, ticari kredi, faktoring, finansal kiralama, kredi, garantiler, dış ticaret işlemleri, kambiyo işlemleri.	15
Takas ve Ödemeler	Banka Dışı Müşteriler	Ödeme ve tahsilatlar, para havaleleri, takas hizmetleri.	18
Acente Hizmetleri	Emanet ve Saklama	Sigorta acenteliği, kiralık kasa ve saklama faaliyetleri, menkul kıymet kredisi.	15
	Şirket Acenteliği		
Varlık Yönetimi	İsteğe Bağlı ve İsteğe Bağlı Olmayan Varlık Yönetimi	Çeşitlendirilmiş, bireysel, kurumsal, açık, kapalı, özel fonlar	12
Perakende Aracılık	Perakende Aracılık	Tam yetkili bireysel aracılık hizmeti	12

(2) Herhangi bir faaliyet koluna ilişkin yıllık brüt gelir tutarının negatif hesaplanması diğer bir faaliyet koluna ya da faaliyet kollarına ilişkin pozitif yıllık brüt gelir tutarlarını azaltıcı etki yapabilir. Belirli bir yılda bütün faaliyet kollarına ilişkin toplam yıllık brüt gelir tutarı negatif hesaplanmış ise, o yıla ait brüt gelir sıfır olarak dikkate alınmak suretiyle ortalama hesaplanır.

(3) Merkez Bankası tarafından bu yöntemin kullanılabilmesi için izin verilmesinde;

a) Banka yönetim kurulunca;

i. Operasyonel risk yönetimine ilişkin politika ve uygulama usullerinin belirlenip belirlenmediği,

ii. Periyodik olarak operasyonel risk yönetimine ilişkin uygulamaların kontrol edilip edilmediği,

b) Bankanın iç kontrol, iç denetim ve risk yönetim sistemlerinin yeterli olup olmadığı,

c) Bankanın, mevcut faaliyetlerinden elde ettiği brüt gelirleri bu maddenin (1) numaralı fıkrasında belirtilen faaliyetler ile eşleştiren yazılı muhasebe uygulamaları ya da talimatlarının olup olmadığı ve bilgi sistemlerinin bunlar ile uyumlu hale getirilip getirilmediği,

ç) Bankanın bilgi sistemlerinin bu maddenin (1) numaralı fıkrasında belirtilen faaliyetlerden kaynaklanan kâr ya da zararın düzenli bir şekilde takibine imkân sağlayacak yapıya sahip olup olmadığı,
dikkate alınır.

(4) Bu maddenin (3) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca banka tarafından yapılacak brüt gelir tutarına ilişkin eşleştirmelerde;

a) Bu maddenin (1) numaralı fıkrasında belirtilen faaliyetler ile doğrudan eşleştirmenin mümkün olmadığı durumlarda, bu faaliyetlerden hangisini destekleyen bir faaliyet olduğu değerlendirilir ve o faaliyetten sağlanan gelire dâhil edilir.

b) Eğer birden fazla faaliyet konusundan sağlanan bir gelirse en büyük katkısı olan faaliyetten sağlanan gelir olarak hesaplamaya dahil edilir.

Alternatif Yöntem Ve Uygulama Kriterleri:

Madde 15– (1) Alternatif yöntemde operasyonel riske esas tutarın belirlenmesinde,

a) Bu Tebliğin 14'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen perakende ve ticari bankacılık faaliyet kolları hariç olmak üzere, söz konusu 14'üncü maddede belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde diğer faaliyet kolları için brüt gelir üzerinden ortalama değer hesaplanır.

b) Perakende ve ticari bankacılık kapsamındaki kredilerin ve diğer alacakların yıl sonu bakiyelerinden hareketle bulunacak son 3 yıllık ortalamasının yüzde üçbuçüğü (%3,5) hesaplanır ve yüzde onbeş (%15) oranı ile çarpılarak ortalama değer hesaplanır.

c) Bulunan her iki değer toplanarak 12,5 (onikibuçuk) ile çarpılması sonucu alternatif yönteme göre operasyonel riske maruz değer bulunur.

(2) Merkez Bankasına bu yöntemin kullanılabilmesi için yapılan izin başvurularına ilişkin değerlendirmede bu Tebliğin 14'üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasında belirtilen kriterler dikkate alınır. İzin başvurusunda bulunulabilmesi için, bankanın son üç yıl itibariyle bu Tebliğin 13'üncü maddesinin (2) numaralı fıkrasında belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde hesaplanacak yıllık brüt gelir tutarlarının en az yüzde 90'ının perakende ve ticari bankacılık faaliyet kollarından elde edilmiş olması ve bu durumun bağımsız denetim raporu ile belgelendirilmesi zorunludur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DİĞER HÜKÜMLER

Asgari Oran, İhtiyati Oran, Hesaplama ve Gönderilme Dönemi:

Madde 16 – (1) Bankalar için asgari sermaye yeterliliği standart oranı %10, ihtiyati sermaye yeterliliği standart oranı %12 olarak uygulanır.

(2) Sermaye yeterliliği standart oranının hesaplanmasında kullanılan muhasebe verileri, KKTC Merkez Bankası tarafından hazırlanan “Bankalarca Uygulanacak Muhasebe Standartları, Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi” ile bankaların hesap ve kayıt düzenlerine ilişkin diğer mevzuata ve Ek 1’de yer alan cetvele uygun olarak düzenlenen verilerden elde edilir ve Sermaye Yeterliliği Analiz Formunda belirtilen esaslara göre hesaplanır.

(3) Bankalarca mali tablolar üzerinden elde edilen sermaye yeterliliği standart oranına ilişkin tabloların her ay sonu itibarıyla düzenlenmesi ve en geç belirtilen tarihleri takip eden 1 aylık süre içerisinde KKTC Merkez Bankası’na gönderilmesi gerekmektedir.

(4) KKTC Merkez Bankası, bankaların mali bünyesini etkileyen diğer faktörleri de dikkate alarak, asgari sermaye yeterliliği standart oranının ve/veya ihtiyati sermaye yeterliliği standart oranının artırılmasını, banka bazında farklı oranların uygulanmasını ve hesaplama ve gönderilme dönemlerinin farklılaştırılmasını kararlaştırabilir.

Oransal Sınırlara ve Kredi Limitlerine Uyumsuzluk:

Madde 17- (1) Sermaye yeterliliği standart oranı, asgari oranın altına düşen veya bu maddenin (3) ve (4)’üncü fıkraları gereği olan kısıtlamalara uymayan bankalar hakkında Merkez Bankasının Yasasının 37’nci maddesi kapsamında gerekli tedbirler alınır.

(2) Yapılacak incelemelerde, bu Tebliğde belirtilen standart oranların tutturulmasına yönelik uygun olmayan işlemlerin yapıldığının tespiti halinde, bu işlemlere karşılık gelen tutarlar geriye yönelik olarak varlık ve yükümlülüklerden düşülmek suretiyle ilgili döneme ilişkin standart oranlar yeniden hesaplanır.

(3) Sermaye yeterliliği standart oranı ihtiyati oranın altına düşen ve/veya Tebliğin 3(1)(h) bendi kapsamında limit aşımı bulunan bankalar, aykırılığın gerçekleştiği dönemi takip eden 6 aylık süre içerisinde;

a) Şube açamazlar.

b) Mevcut iştirak/bağlı ortaklıklarına ilave kaynak aktaramazlar, yeni mali veya mali olmayan iştirak/bağlı ortaklık edinemezler.

c) Yönetim Kurulu üyeleri, kredi komitesi üyeleri, genel müdür, genel müdür yardımcıları ile bunların risk grubu oluşturduğu gerçek ve tüzel kişilere, bankanın dahil olduğu risk grubuna ve kamuya ilave kredi kullandıramazlar.

d) Yeni gayrimenkul edinemezler.

e) İhtiyati oranın altına düştükleri ve/veya 3’üncü maddenin (1)’inci fıkrasının (h) bendi kapsamında limit aşımı yaptıkları en son döneme ait özkaynaklarının %2’sini aşan sabit kıymet yatırımı yapamazlar. Söz konusu %2’lik oran 12 aylık süreler bazında hesaplanır.

f) Merkez Bankası, bu fıkra altında kısıta giren bankayı yukarıdaki bentlerde sıralanan kısıtlamaların tamamına tabi tutabileceği gibi, bankanın durumunun hususiyet arz ettiğinin tespit edilmesi halinde bazı kısıtlamalardan muaf tutabilir.

(4) Bir önceki mali yıl içinde sermaye yeterliliği standart oranı ihtiyati oranın altına düşen veya 3’üncü maddenin (1)’inci fıkrasının (h) bendi kapsamında limit aşımı bulunan bankalar ana sermaye azalması sonucunu doğuracak kâr dağıtımını yapamazlar.

Yürürlükten Kaldırma:

Madde 18- Bu Tebliğ yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, 39/2001 Sayılı Bankalar Yasası’nın 33. maddesi altında, 5 Eylül 2002 tarih ve 88 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Bankaların Sermaye

Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” yürürlükten kaldırılır.

Yürürlük:

Madde 19 – Bu Tebliğ Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.